

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- תג המפתח
- ספרית העומר וחג
- הסבועות
- ימי בן המצרים - גלות ואולה
- מביא בראשית ח"א - סמארי
- בראשית ח"ב - נח
- בראשית ח"ג - יצחק
- בראשית ח"ד - יצחק ויחי
- שמות ח"א - שמות-בטלה
- שמות ח"ב - סמארי מביא
- יחזקאל-מטפסים
- שמות ח"ג - תרומה-מקור
- יקרא ח"א - יקרא-מנוע
- יקרא ח"ב - אהרן-מקומו
- במדבר ח"א - במדבר-שילח
- במדבר ח"ב - קורח-מטעי
- תג המפתח
- יום נזרמים
- חג המסכות
- חנוכה
- ימי המורים
- הגדה של פסח
- בניית מצות המיידיות
- עשוקים
- חכמה ומסר
- שיר השירים
- שמע ישראל
- מידת הכתובים
- שימוע בענה

ניתן לרשימה: mechonbennelch@gmail.com
 בארץ רב קנין לחשיפה
 salea@yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

גיליון מורחב
לרגל חג השבועות

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מו"ר רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת נשא
חג השבועות תשפ"ב
גיליון מס' 210

פרשת נשא

מחרצנים ועד זג לא יאכל". אולם את איסור הגילוח התורה חייבה אותו, שכך כתוב - "כל ימי נדר נזרו תער לא יעבור על ראשו, עד מלאת הימים אשר יזיר לה' קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו". כלומר, שאחר שהוא נדר להיות נזיר ולפרוש עצמו מן היין,

מיי"ן ושכר יזיר חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל. כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגופן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל. כל ימי נדר נזרו תער לא יעבר על ראשו וגו' (ו, ג-ה)

בגליון

פרשת נשא

ביאורי פסוקים ..... עמוד 1

⬅️—————➡️

חג השבועות

חג השבועות - עצרת של חג המצות ..... עמוד 6

⬅️—————➡️

פנינים לחג השבועות

והקרבתם מנחה חדשה לה' ..... עמוד 8

הנסכים הבאים עם קרבן חג השבועות ..... עמוד 9

שרשי תושבע"פ אצל משה רבינו ..... עמוד 10

שוני הכתרים של נעשה ונשמע ..... עמוד 11

⬅️—————➡️

מגילת רות וקבלת התורה ..... עמוד 12

לגבי עיקר האיסור כתיב "מיי"ן ושכר יזיר", אולם לגבי חרצנים וכדומה כתיב "כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגופן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל". ומשמע מלשון הכתוב שעיקר הנזירות הוא הפרישות מיי"ן ונכלל בזה גם שכר וכן חומץ וענבים, אף שאינם יין ממש, בכל זאת הם גם בכלל שתיית יין, ונכללים בעיקר נדר הנזירות, ולכן כתיב בהו 'זייר'. אולם 'חרצנים' ו'זג' הם דינים בנזירות, שהתורה הוסיפה עליו שבהכרח יתנזר גם מכל אשר ייעשה מגופן היין. וזה הכתוב כאן 'כל ימי נזרו', כי גדר התורה הוא שיגדור הנזיר עצמו ויוסיף משמרת לאיסורו, ולא יאכל כל מה שיש בו משהו של גפן ויין.

עוד יש לדייק בלשון הכתוב, שיש הבדל בין איסור היין לאיסור הגילוח, כי את היין הוא אסר על עצמו בעצם נדר נזירותו, וזה גוף הנזירות, כלשון הכתוב - "כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגופן היין

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"ו ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכוננו

הר"ר **אהרן ריינר** שליט"א
לרגל שמחת הבר מצווה לבנו

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

לחנצחות ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של
מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' וצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גנזי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל שוחרי
התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה עדיין
לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחודש.

נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצוה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו וצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לכוון במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים

בפרשת השבוע ובענייני דיומא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התהלה

הודעה חשובה ומשמחת

לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

- ספרים
- למען השנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ופירושים
- על המעשה המישי הורה
- שיעורים
- על הש"ס
- ספר
- המת ומחשבת
- ביאורי סוחר
- ספר
- אמונה ומצוות
- מגאן
- תורה ודעת
- אגודים
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מיתנה מכון

שיעורים 94 מקום מיוחד

עבודת השנה בבית מוסד
לשמוך סיקורי רבני
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

רכישת ספרו בן מלך
בספרייה המיוחדת בביתו השלישי

מלפני התחלה 054-8422488

כתובת אוהב ישראל 1/9

ביתר עילית

עמודה מוסד לפי סעיף 46

לתיאור המידע

mechonbenmelech@gmail.com

אוצרות
בן מלך

דבר המכון

לדייק באופן כתיבת הפסוק, ומה מלמדנו סדר הפסוק, ולשם מה נכתב כל תיבה ופסוק, כמעט מכל ווארט ניתן להוציא כלל בדרכי הלימוד.

הוא עשה את כולנו "מחותנים" עם חג השבועות, כשלימד והנחיל אותנו איך מתחברים לחג עם פשוטו של מקרא וכיצד נצמח מזה עניינו של חג כפי שלמדוהו חז"ל. עניין שנבוכו בו רבים ורבינו העמיד אותנו בזה על הדרך הנכונה והישירה. והבקיע אור חדש בשחקים כשבתוך כך מעשיר אותנו בידיעות על כל ענייני החג, כפי שהרחיב כיד ה' הטובה עליו בספר בן מלך על חג השבועות.

משנה שמחה היא בעת הזאת, כשלאחר תקופה שספרי בן מלך על ספירת העומר וחג השבועות נעדרו ממדפי שוק הספרים, שינס המכון את מתניו והדפיס מהדורה הנוספת לטובת הצעירים וכל אלו שמקורב באו ומבקשים לטעום את מעדני החג שהכין עבורנו רבנו בספרו.

עלונים אלו שבידינו, מעניקים לנו מדי שבוע, טעימה מן האוצר הגדול, טעימה שדי בה להשיג את האור הבהיר המסתתר כאן.

כבר כתבנו שדברי התורה שהותיר רבנו ומופצים בעלונים ובספרים הם הערובה לקיום דרכו של רבינו, להמשך מהלך החיים שהשריש בקרבנו. זוהי מגמתו ויעודו של המכון להטביע בעולם היהדות את חותמו הייחודי ודרכו המיוחדת והמאירה של רבינו זצוק"ל וכל המסייעים יש להם חלק נצחי בייעוד נשגב זה.

ויהי רצון שנוכה להיכנס לחג מתן תורתנו בשמחה, ונוכה לקבלת התורה מתוך שמחה והרחבה ובשורות טובות.

בעמדתנו ערב חג מתן תורה, זה הזמן להודות לה' ולשמוח על הזכייה לאור המיוחד שזכינו לו בדרכי לימוד התורה על ידי רבינו הגדול זצוק"ל וכפי שהוא ז"ל היה מתרגש בימים אלו מגודל האושר שאנו זוכים ללמוד ולהבין את תורת ה' ולא עוד אלא שניתנה לנו במתנה.

אצל רבינו לא היו אלו מילים בעלמא, ניתנה לנו במתנה משמעותה היא שכשאנו מתייגעים אנו זוכים שהתורה נעשית מובנת לנו, בדרגה שמסברת לבנו כבר היינו אומרים את סברותיה והלכותיה. "תורה דיליה", מי ישכח צמד מילים אלו שהיו שגורים על שפתיו בכל עת, אך במיוחד בזמנים אלו בהם אנו חוגגים על מתן תורה, שהדברים היו נאמרים מפיו בהתרגשות יתירה, כשדיבר על הרגשת סברת התורה, ומעולם לא נלאה מלשוחח על כך, אצלו יכולנו לראות באופן חי את המושג אהבת תורה, 'מתוקים מדבש ונופת צופים' לא נאמרו דרך שגרה, ידענו שבאמת כך הם הדברים אצלו, והוא גם השתדל להסביר לנו קהל שומעיו, כיצד הדברים מתוקים ונחמדים, כל סברא התענג למשש אותה מכל צדדיה ולומר אותה שוב ושוב מכמה צדדים.

כמו שידע לחוות השגה בשבת קודש, כך ידע לחוות את 'פקודי ה' ישרים - משמחי לב', וזה היה המבחן לדברי תורה האם הם אמיתיים, כי כשאין הדברים מביאים שמחת לב, אות הוא שאין הדברים מיושרים כל צרכם. וכיון שמתקיים בנו 'ונשמח בדברי תלמוד תורתך' הרי שזכינו לתורת אמת, מי כמו תלמידי רבינו מרגיש את שמחת 'בעצרת כולי' עלמא מודו דבעינן לכם דיום שניתנה בו תורה הוא". ובכך מתייחדים הם דברי תורתו, שומלבד שהם מלמדים את עצם תוכנם המאלף, הם גם מורים כיצד צריך ללמוד, כל קטע וקטע בבן מלך לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, איך

כח ללמד הלכות חדשות, והרי הם נחשבים ככתובים בתורה. והגם שאף הדרשות אינם בגדר 'פשוטו של מקרא', אולם הם נלמדים בעומק מובנו של המקרא, ולכן לאחר שנדרש הפסוק כהלכה, ונתגלה עומקו, נחשב גם הוא ככתוב ומפורש בו. אולם שונה מכך הוא הרמז, שאין בו תוקף ללמד ענין מחודש שלא ידענוהו עד כה, ואין בו ללמד מכוחו מאומה, אלא לאחר שידענו על הענין המסוים מסברא או ממקור אחר, יש אשר מצאו לו חכמים רמז במקרא המהווה כעין שורש וסימן לדבר.

ומעתה תמוה כיצד ביססו את כל ההלכה של סתם נזירות שלושים יום, על רמז כזה של גימטריא, שאין בו תוקף ללמד עניינים מחודשים שאין להם מקור אחר. ועיין ברמב"ם בפירוש המשניות - 'הסמיכו כלל זה כלומר שסתם נזירות שלשים יום למה שנאמר קדוש יהיה, ומנין 'יהיה' שלשים. ואין נזירות פחות משלשים יום, ודבר זה קבלה, אלא שהסמיכוהו לכך כעין סימן' (נזיר פרק א משנה ג). כלומר שהוקשה לו דבר זה, כיצד העמידו כל יסוד ההלכה על רמז קלוש כל כך, ולכן כתב שעיקר יסודו הוא בקבלה דהיינו הלכה למשה מסיני, והרמז הוא רק אסמכתא. אולם פשוטו סוגיית הגמרא משמע שנחשב כנלמד מדרשה.

והנראה לבאר בזה, שעל אף הכלל האמור שאין בכח הרמז ללמד, מכל מקום כאשר מתחייב מפשטות הכתוב לחפש אחר רמז, אזי כוחו יפה ללמד הלכות. ואכן בכל מקום שדרשו חז"ל הלכה מכח הרמז, הרי זה משום שדברי הכתובים סתומים ואינם מפרשים את הענין עד תומו, ובהכרח שיש לתור אחר רמז ומטמון שישלים את הדברים, וילמד על סוף כוונתם.

הוי אומר, כי לא חשבון הגימטריא עצמו הוא המלמדנו על היות הנזירות שלושים יום, אלא עיקר הדין מתפרש מכללות תוכן דין הנזירות שבפרשה, שמכללם משמע בבירור שבהויה ממושכת הכתוב מדבר, ולא בא הרמז אלא לגלות מהו השיעור המדובר, ומסיק שתקופת ההויה האמורה כאן שלשים יום היא.

* * *

דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם (ו, כג)

בגמרא דרשו ממקרא זה כמה דינים בהלכות

ציוותה עליו תורה להוסיף ולכלול בנזרו גם להתנהג בפרישות יתירה, שלא להעביר תער על ראשו, כי ההתעסקות בתספורת וסלסול השער הוא דבר העלול להביא לידי עבירה.

ולשון הכתוב בתער הוא "כל ימי נדר נזרו", לעומת איסורי הגפן שנכתב לשון "כל ימי נזרו", והיינו כי את עצם הפרישות עבור קדושה יתירה, הרי יש רשות ביד האדם להזיר עצמו אף בלי נדר, ובכך הוא מקדש עצמו במידה מסויימת, אלא שלא חל עליו שם 'נזיר' ומציאות קדושה, כל עוד שלא נדר עצמו לתקופה מסויימת. והפורש באופן זה להתקדש מיין בלי נדר נזירות, אין מקום שיוסיף גם איסור גילוח, כיון שלא חל עליו שם קדושה.

והכתוב כאן מבאר תחילה מה היא מציאות עצם הנזירות, שכל 'ימי נזרו' הוא פורש מכל אשר יעשה מהגפן. אולם רק כאשר אכן נודר עצמו מן היין בנדר מחייב של נזירות כזו לתקופה מסויימת, אז נקבע עליו שם 'נזיר', ודווקא 'נדר' הנזירות שחל עליו הוא שגורר אחריו את איסור הגילוח, מכיון שמצוה על הנודר בנזיר להיות קדוש, דהיינו להוסיף קדושה בעצמו ולפרוש גם מהעברת תער על ראשו.

* * *

קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו (ו, ה)

שנינו במסכת נזיר (ה). 'סתם נזירות שלשים יום'. ולמדוה בגמרא - 'מנהני מילי, אמר רב מתנא, אמר קרא קדוש יהיה, 'יהיה' בגמטריא תלתין הו'.

וקשר הדרש לפשוטו של מקרא הוא, משום שלשון הפסוק הוא 'יהיה', כלומר שהנזירות דרוש לה הויה ומציאות של קיום, אלא שעדיין איני יודע כמה הוא שיעורה של הויה זו, ועל כך בא הרמז של 'גימטריא', שבמספר שלושים [יום] יש כבר שיעור של 'הויה' משמעותית דיה.

והנה מידת ה'גימטריא' אינה כלולה ב"ג המידות שהתורה נדרשת בהם, אלא שייכת לדרך הרמז [אך היא מכלל ל"ב מידות שהתורה נדרשת בהן לדעת רבי אליעזר ב"ר יוסי], שהיא צורה של דקדוק בדברי הכתובים העומדת בדרגתה אחר הפשט והדרש. אמנם צריך לבאר שהרי הבדל יסודי קיים בין הדרש לבין הרמז, שכן כל המידות שהתורה נדרשת בהן יש בהן

כאדם המברך את רעהו האהוב לו כנפשו, וחושק לברכו מתוך חיבה ורצון טובות עין. ואף שהקב"ה הוא המברך, אבל ברכת ה' נעשית על ידי הכהנים שהם מברכים בלב שלם וברצון מלא, ואז חלה ברכת ה' על ישראל.

* * *

עגלה על שני הנשיאים ושור לאחד ויקריבו אותם לפני המשכן וגו'. פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעולה (י, ג, טו)

הנה 'פר' ו'שור' הם אותו דבר, אולם יש מקומות שנקרא בתורה 'פר' ויש מקומות שנקרא 'שור', וצריך לדעת באיזה מקומות כתבה התורה 'פר', ואימתי נקרא 'שור'. ובמיוחד בולט הדבר כאן, שבאותו היום ובאותה נדבת הנשיאים, הבקר של העגלות נקרא 'שור', והבקר לקרבנות קרוי 'פר'.

ונראה, שכאשר עוסקים בבקר מצד כוחו ועבודתו וכן מצד קומתו והופעתו, נקרא 'שור'. וכדכתיב (משלי יד, ד) "ורב תבואות בכח שור" [ואולי הוא משורש 'ראיה', כמו "אשורנו ולא קרוב" - (במדבר כד, יז), שהוא מצד מראה קומת השור שיש בו הופעה מלאה עוצמה]. אולם כאשר הכוונה היא לבקר מצד ריבוי הבשר שבו, הוא נקרא 'פר' [משורש פרה ורבה].

ולכן בקרבנות כתיב תמיד 'פר', כי שם יש ענין בהבאת הבשר 'אשה לה' לריח ניחוח'. אולם כאשר התורה מדברת על הכח וההופעה, כתיב שור, כמו "כי יגח שור" (שמות כא, כח), וכן בכל פרשת משפטים שהכוונה היא לעצם הופעת השור, וכמו כן בפסוק "בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו" (דברים לג, יז), עוסק הכתוב בהופעתו בקומתו ובהדרו.

ומעתה, בקרבנות הנשיאים, הבקר עבור העגלות היו לעבודת משא שנצרכים לכה, ולכן נקראים 'שור'. אולם הבקר לקרבנות הוא עבור ההקרבה, וכמו כל הקרבנות בתורה, ולכן כתיב בהם 'פר'.

אמנם יש לעיין במקום אחד בתורה שכתוב בקרבנות הלשון 'שור', והיינו בשמיני למילואים דכתיב "ושור ואיל לשלמים לזבח לפני ה'" (ויקרא ט, ד). ונראה, שאותו היום שבאה השכינה לשכון בישראל היו צריכים לכפרה על חטא העגל, שנאמר בו "בתבנית שור אוכל עשב" (תהלים קו, כ), דהיינו

ברכות כהנים: 'תניא אידך "כה תברכו" פנים כנגד פנים, אתה אומר פנים כנגד פנים או אינו אלא פנים כנגד עורף, תלמוד לומר "אמור להם", כאדם האומר לחבירו. תניא אידך, "כה תברכו" בקול רם, או אינו אלא בלחש תלמוד לומר "אמור להם", כאדם שאומר לחבירו' (סוטה לח.).

ונראה שהלכות הללו ענין אחד להן, שאין גדר הברכה שהכהנים ימלמלו דברי הברכה בינם לבין עצמם כמין לחש, כי זה אופן של תפילה ובקשה לצד עילאה. אלא יסוד הברכה הוא שיאמרו את הדברים דלהלן באמירה מפורשת וברורה, והצורה הראויה לברכה שלימה היא כאשר היא נאמרת בקול רם ופנים כנגד פנים, לעבר בני ישראל המתברכים, והיינו "אמור להם" לפנות אליהם באמירה באופן של חיבור 'כאדם האומר לחבירו', ומתוך צורה זו תושפע הברכה באופן מלא מאת ה'.

ונראה, שגם מה שדרשו שם בהמשך שצריך לקרוא לכהנים שיברכו - 'אמר אביי נקטינן לשניים קורא כהנים' וכו' - נובע ג"כ מענין זה. שהרי דרשו זאת מכתוב זה "אמור להם", ולכאורה הא בפשוטו כתוב זה מוסב על הכהנים שיאמרו את דברי הברכה למתברכים, והאין נדרש כלפי האמירה לכהנים.

ויש לבאר שהקריאה לכהנים, עניינה בגילוי הרצון מאת בני ישראל להתברך מפייהם, שכאשר הם מבקשים מהם שיברכו בשם ה', אז מתבטא ביתר שאת החיבור בין המברך למתברך, ונחשב כפונה אליו להדיא. ועל כן נלמד מ"אמור להם" שפשוטו הוא שיהיו הכהנים פונים באמירה לישראל כאמור, והיינו דדרשינן כי שלימות האמירה היא באופן זה אשר היא אמירה המבוקשת על ידי המתברכים.

והנה המפרשים דנו בטעם נוסח הברכה שתיקנו לכהנים 'לברך את עמו ישראל באהבה', ובמגן אברהם (סימן קכח ס"ק יח ומובא במשנה ברורה ס"ק לז) כתב שפירושו הוא על פי המובא בזה שם שאם הכהן שונא את הציבור לא ישא את כפיו.

אולם לא נתבאר מניין נלמד דבר זה, ועל פי המבואר כאן יש לומר שנלמד מצורת המצוה שניתנה להם לברך את ישראל, בדרך של אמירה אליהם 'כאדם האומר לחבירו', ולמדו מכאן שאין סוף עניינו רק באמירה להם, אלא גם ברצון מלא,

והנהגתם ככופף לה'. ומצאנו כן מפורש בחז"ל (ספרא פרשת שמיני מכילתא דמילואים): 'ולהלן הוא אומר וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב. יבוא שור ויכפר על מעשה שור'.

שהחטא היה שאמרו על העגל 'אלה אלוהיך ישראל', כלומר שיש להם הנהגה עצמאית של שור בעל כח, ולכן כאשר באו לכפר על החטא, היו צריכים להראות שאת השור הם מקריבים לזבח לפני ה', וכוחם

חג השבועות

חג השבועות - עצרת של חג המצות

חג השבועות - "עצרת"

כך רק מי שיש לו קרקע מביא וקורא. [ומהאי טעמא, יתבאר לן, מה שביכורים באים מכל שבעת המינים. אף שתרומות ומעשרות חובתם מן התורה, רק בדגן תירוש ויצהר. כי מאחר שהבאת הביכורים באה כדי להודות לה' על הארץ, מצותה להביא מכל שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל. ולפי זה מבואר עוד הרבה פרטים במצות ביכורים, ואכמ"ל]. וממילא מובן שזה הוא גם תוכן עניינו של חג השבועות - יום הביכורים, שמחה והודאה לפני ה' על הארץ הטובה אשר הנחיל לנו.

ובזה נמצא שחג השבועות הוא השלמה והמשך של חג הפסח, שהרי בפסח אנו שמחים על היציאה ממצרים, ובשבועות אנו עושים חג לה' על נתינת ארץ ישראל. ופשוט שביאתנו לארץ ישראל היא החלק המשלים של יציאת מצרים, כי אין משמעות ליציאת מצרים מבלי לבוא אל הארץ.

קבלת מלכות ה' ביציאת מצרים - קבלת המצוות בהר סיני

וכמו כן בחלק הרוחני של הגאולה שהוא 'ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו', גם בזה חג השבועות הוא שלימותה של יציאת מצרים. כי בחג השבועות ניתנה תורה לישראל אשר זו היתה תכליתה ושלימותה של קרבנו לעבודתו.

המאורע של "קרבנו המקום לעבודתו" אירע בפסח, והוא היה ההתחלה, דהיינו שבעת יציאת מצרים קיבלו עם ישראל עליהם את מלכות ה', ודבר זה התבטא בהקרבנות קרבן פסח, שבו הראו קבלת מלכותו עליהם, וכדאיתא בחז"ל בפרשת קרבן פסח - 'משכו ידיכם מעבודה זרה והדבקו במצוה' (רש"י ומכילתא שמות יב, כא). שעל ידי קרבן זה הכריזו

חג השבועות נקרא בחז"ל בשם "עצרת", והנה בתורה מצינו "עצרת" רק על שביעי של פסח ושמיני של חג, דהיינו יום הנועל וחותרם את החג, וחזונו מזה דקים להו לחז"ל שבעומק גם חג השבועות הוא השלמה וסיום של חג הפסח, אשר על כן ראוי לקרותו עצרת בתושבע"פ. [ועיין רמב"ן (ויקרא כג, לו) שביאר דבר זה על פי תורת הסוד].

ונראה בביאור הדבר, דהנה חג הפסח יש לו משמעות כפולה, שני חלקים מקבילים של טובת ה' עמנו. וכפי שמצינו בהגדה של פסח (ומקורו בגמרא פסחים קטז). שסיפור יציאת מצרים כולל שני עניינים אלו, האחד הוא חסדי ה' עמנו בטובה הגשמית והארצית, "עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו". והשני הוא הטובה הרוחנית והשמיימית "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו".

ובשני העניינים הללו חג השבועות הוא הסיום והשלמות של חג הפסח, כאשר יבואר להלן.

בחלק של הגאולה הארצית, הרי חג הפסח הוא החג על יציאתנו ממצרים מבית עבדים, והנה בהמשך לזה חג השבועות הוא חג הקציר, שמשמעותו היא חג ושמחה ותודה לה' על מתנת ארץ ישראל.

כי הנה חג השבועות נקרא בתורה גם "יום הביכורים", על שם הקרבנות מנחה חדשה מביכורי קציר חיטים, וכמו כן רק מחג השבועות ואילך ניתן להביא ביכורים. ומהות הבאת הביכורים מבואר בכתוב - "ויתן לנו את הארץ הזאת וגו' ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי" (דברים כו, ט). הרי שביכורים עניינם הודאה על נתינת הארץ הטובה, שמביא לה' מביכורי תנובתה. ומשום

ישראל שה' הוא מלכם והם עמו ועבדיו. ובזכות דם הפסח, נגאלו ישראל ממצרים, והיינו משום שהוכיחו בזה קבלת מלכותו.

ובחג השבועות נשלם החלק השני של קבלה זו, בקבלת התורה, כאשר ישראל הוסיפו וקיבלו על עצמם גם את כלל התורה והמצוות.

חלוקה זו של שני השלבים מפורשת בחז"ל - 'אני הוא שקבלתם מלכותי עליכם במצרים, אמרו לו הן. כשם שקבלתם מלכותי קבלו גזרותי'. (מכילתא שמות פרשת בחודש השלישי על פסוק לא יהיה לך).

בדברי המכילתא מבואר שכבר במצרים בטרם קבלת התורה היתה "קבלת מלכותו", והיינו כאמור על ידי קרבן הפסח, שהוא היה ביטוי לכך שקיבלו על עצמם לכבד את מלכותו בקרבנות ובשאר חלקי העבודה. במתן תורה בהר סיני ניתוסף השלב של קבלת גזירותיו, כלומר לא רק לכבדו ולעבדו, אלא גם לקיים כל המצוות ופרטיהם לשמוע בקולו וללכת בדרכיו.

הרי שגם בענין זה נחשב גם כן איפוא חג השבועות "עצרת" של פסח, בפסח היתה ההתחלה ב"קבלת מלכותו", ובשבועות נשלם הדבר ב"קבלת גזירותיו".

ספירת העומר - צבירת הימים לחג השבועות

וגם במצות הספירה אנו מוצאים לפרשו בשני המהלכים האמורים. מצד הענין של חג הקציר וארץ ישראל, הספירה היא על הקציר כפשטות הכתוב שסופרים את ימי הקציר מאז קרבן העומר ראשית קצירכם, "מיום הביאכם את עומר התנופה", עד חג השבועות, וכדכתיב "מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות ועשית חג שבועות לה' אלוך" (דברים טז, ט) שהוא החג על כל שבועות הקציר שנתן לנו ה', שאז מביאים מנחה חדשה ביכורים לה' ומודים לו על הארץ הטובה אשר נתן לנו.

וכמו כן במקביל לזה במעלה הרוחנית של הקירבה לה' ועבודתו יתברך, מהוה ספירת העומר ספירה של ימי הזדככות והכנה למתן תורה, כדנתבאר בר"ן (על הרי"ף סוף פסחים) בשם המדרש - 'ובאגדה גם כן אמרו, בשעה שאמר להם משה תעבדון את האלוקים על ההר הזה, אמרו לו ישראל, משה רבינו

אימתי עבודה זו, אמר להם לסוף חמישים יום והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו, מכאן קבעו חכמים לספירת העומר. וביאר שם הר"ן - 'כלומר בזמן הזה שאין אנו מביאים קרבן ולא עומר אלא מחשבין חמישים יום לשמחת התורה כמו שמנו ישראל באותו זמן, וזה ודאי דרך מדרש הוא, דעיקרא דמילתא זכר למקדש וכו'.

והביאור בזה הוא שימים אלו שבין פסח לעצרת היו תחילת קירבתם והליכתם עם הקב"ה, ועיכב הקב"ה את מתן תורה חמישים יום אחר יציאת מצרים, בכדי שיהיו ראויים לכך, וכל אותם הימים היו מזדככים ומתעלים על ידי שהיו שרויים בקירבת ה', ובכל יום ויום נתרחקנו מטומאת מצרים והתקרבו אל הקדושה, עד שנעשינו ראויים לקבלת התורה. והוא הענין המבואר בספה"ק בשם האריז"ל שעל ידי ספירת העומר אנו זוכים להיטהר מטומאותינו ומזוהמתינו ולהתקדש בקדושה העליונה.

ובזה מיושב מה שתמה בספר "החינוך" (מצוה שו), שמאחר שהספירה היא בכדי לבוא לחג השבועות, הרי היה לנו לספור הימים שיש לנו עד זמן מתן תורה, ולהזכיר בכל יום כמה ימים נשארו לנו עד חג השבועות. אכן לפי המבואר כאן אתי שפיר, שהרי ההכנה למתן תורה היה על ידי תוספת הקדושה ומעלות הטהרה שנטהרנו בכל יום ויום מטומאת מצרים, ובזה מנין הימים למתן תורה דומה לספירת הימים לפי דרך הפשט, שחג השבועות בא על ימי הקציר ואנו סופרים עוד יום של קציר ועוד יום של קציר, עד שמצטבר לנו שבעה שבועות קציר, ועושים ביום החמישים חג הקציר. וכך גם מצד חלק הרוחני אנו סופרים לציין שנצבר לזכותינו עוד יום של קדושה ועוד יום של קדושה, ועל ידי כך אנו זוכים לבוא ביום החמישים למתן תורה. מאז ההתחלה של "קבלת מלכותו" מוסיפים קדושה על קדושה חמישים יום, עד שמגיעים למתן תורה "קבלת גזירותיו".

תמצית תפקידו של העם היהודי - עבדות והנהגת קודש

שני חלקים אלו של "קבלת מלכותו", ו"קבלת גזירותיו". הם בעצם כללות תפקידו של עם ישראל, שני הדברים המרכזיים של התורה. והוא מה שאמר

הקב"ה למשה לומר להם לישראל לפני מתן תורה, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש".

"ממלכת כהנים" היינו מלכות של כהני ה', כלומר משרתיו שתפקידם לעסוק בכבוד ה', להתבונן בגדולתו וברוממותו, לפרסם שמו, להחדיר בעצמינו רגשות אהבה ורגשות יראה, ולהשתחוות לפניו. וזוה נובעים חלק ניכר ממצוות התורה כגון עבודת המקדש והקרבת, שבתות ומועדים, תפילות והלל, ברכות

והודאות, וכו'. כל המצוות שעניינם כבודו של מקום ועבודתו, חובתם היא מצד החלק של "ממלכת כהנים".

והחלק השני הוא "גוי קדוש", כלומר הנהגת קודש, דהיינו כל מצוות התורה, סור מרע ועשה טוב, משפט ויושר, צדקה וחסד בין אדם לחבירו, איסורי עריות ומאכלות אסורות, וכו'. וכדכתיב - "ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלוקיכם" (במדבר טו, מ).

פנינים לחג השבועות

והקרבתם מנחה חדשה לה'

הוא, ולכן נותנים את הפירות הראשונים לה' על ידי הכהן שהוא שלוחא דרחמנא.

אכן ההבדל ביניהם מונח בלשון המקרא, שזה נקרא 'ראשית', וזה נקרא 'ביכורים'. ההפרשות שנקראות בתורה בלשון 'ראשית' - כמו תרומה, חלה מן העיסה ועומר מן הקצירה - מורה הדבר שהתורה מצווה להפריש חלק ולהרימו לה', ואחר כך אנו אוכלים כל השאר. כלומר, שאת ראשיתו יש לתת לה', ורק לאחר מכן הותר לנו השאר לאכילה. ולפיכך כל שלא הורמה הראשית לה' - בין בתרומה, בין בחלה, ובין בעומר הנקראים כולם 'ראשית' - אסורים אנו מלאוכלם, עד שתיעשה ההפרשה והמנחה כדין.

אכן נתינת 'ביכורים' היא כבר בגדר נתינה של שמחה והודאה לה', כענין נתינת בכור האדם והבהמה לה', כך גם נותן האדם ביכורי השדה מן האדמה אשר נתן לו ה'. וזה כעין קרבן תודה ושמחה. אך אם לא הביאו, עדיין אין כאן חלות איסור על הפירות שיחול עליהם דין טבל כמו בתרומה.

ומעתה זה מגדיר יפה את ההבדל בין מנחת העומר לשתי הלחם - שמנחת העומר היא בגדר 'תרומה', ושתי הלחם הם בגדר 'ביכורים'. במנחת העומר באים להביע כי ראשית הקצירה נתונה לה', וכל המשך הקצירה הוא אחר הפרשת ה'ראשית' לה', ואילו במנחת שתי הלחם באים 'לתת' מתוך היבול שהוא כבר שלנו חלק לה', כמו בביכורים, ובוה אין טבל ואיסור לפני שקיים את חובתו.

"והקרבתם מנחה חדשה לה'. ממושבתכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה'" (במדבר כג, טו-יז). ברש"י 'היא המנחה הראשונה שהובאה מן החדש, ואם תאמר הרי קרבה מנחת העומר, אינה כשאר כל המנחות שהיא באה מן השעורים'. כלומר שלגבי חיטים היא מנחה חדשה וכמו שכתב רש"י בפרשת פינחס (שם כח, כו) 'שהם ראשונים למנחת חיטים הבאים מן החדש'.

ועדיין צריך ליישב לשון 'חדשה' הנאמר כאן לפי פשוטו של מקרא, שלא נזכר בכתוב לא חיטים ולא שעורים.

אך נראה כי שני סוגי מנחות הם, שהמנחה הזו של שתי הלחם נקראת בפרשה זו "ביכורים לה'", שלא כמנחת העומר הנקראת "ראשית קצירכם" (פסוק י). ויבואר שההבדל בין שתי המנחות הללו הוא כהבדל בין מצות תרומה למצות ביכורים שאמרה התורה למי שיש לו שדה ופירות. שגם שם התרומה נקראת בתורה 'ראשית', והיא פרשה אחרת ממתנת הביכורים.

דהנה מצינו שההבדל בין תרומה לביכורים, שהתרומה טובלת את כל הפירות, ואינם ניתרים באכילה עד שיפריש מהם התרומה כהלכה, ואילו חובת ביכורים אינה טובלת את הפירות, והיא רק חובת עשה להביא ביכורים לה' כמפורש בפרשת כי תבוא. ולכאורה הלוא שתי המתנות הללו מביעות אותו רעיון של הכרה כי כל תבואותינו ופירותינו מה'

להדר להגדירו כ"מנחה חדשה", וכל שמביא קודם לה מנחה אחרת, ממילא הפקיע שם 'חדשה' מן המנחה. ובשפת אמת (שם סח): אף העלה לדון, שאם כבר עברו והביאו מנחה אחרת קודם שתי הלחם, וממילא שתי הלחם כבר לא יהיו 'מנחה חדשה', מעתה כבר אפשר לתחילה להביא כל מיני מנחות נוספות, שכבר נעשה חיסרון בגדר מנחה חדשה. עיי"ש. אלא שדבריו מחודשים טובא, שכן בפשטות גם לגדר 'חדשה' ישנן כמה דרגות, וככל שנפגם רק פעם אחת עדיין יש מקום להדר ככל האפשר במשמעות 'מנחה חדשה' שיש בשתי הלחם, ולא להקריב שוב ושוב. דאי לא תימא הכי, אטו נימא לפי סברא זו שלא יביאו לגמרי 'שתי הלחם', משום שבלאו הכי כבר נתבטלה ממנה שם 'מנחה חדשה'. ובוודאי זה אינו.

ועכשיו ניהא הלשון "מנחה חדשה" שנאמר בקרבן הביכורים, שכן העומר שהובא כבר אינו נתינה לה', כי אם הפרשת חלקו, אבל קרבן ביכורים זה הוא המנחה 'החדשה', כלומר שחידשו הבאה חדשה מן התבואה החדשה. והקרכת מנחה במשמעות מלאה של מנחה, חדשה היא לה'.

ובספרי (פינחס קמח, ועיין מנחות פג: וסח): דרשו - 'מנחה חדשה לה', שתהא חדשה לכל המנחות, שלא תקדמנה מנחה אחרת. מיכן אמרו, אין מביאין מנחות וביכורים ומנחת בהמה קודם לעומר, ואם הביא פסול. קודם לשתי הלחם לא יביא, ואם הביא כשר'. הרי מבואר שאין איסור חפצא להביא מנחה אחרת קודם המנחה של שבועות, אך אכתי דין הוא שיש

הנסכים הבאים עם קרבן חג השבועות

ולפי מה שהארכנו במקומו על ההגדרה המיוחדת של כל אחד מחמשת הספרים שבתורה שבכתב, ועלה בידינו כי ספר ויקרא הוא ספר 'הקדושה והמקדש' ואילו ספר במדבר ספר 'המלך ועמו' - על כן פרשת נסכים לא מצאה מקומה בספר ויקרא, כי מצד עבדות גרידא אין סיבה וטעם להתחייב במנחת נסכים, וזה נתחדש רק לאור הגדר הנוסף של ספר במדבר המדבר על היחס שיש בין הקב"ה לעמו, כמלך בגדוד, וכך כל העבודות שאנו עושים לפניו הם בגינוניו וטכסי מלכות, ובכלל זה גם פרשת הנסכים.

ולפי זה תעלה התמיהה שבעתיים, מדוע רק כאן במנחת שתי הלחם שבשבועות, הזכירה התורה להביא גם "מנחתם ונסכיהם", מה שלא הוזכר בשום קרבן אחר בספר ויקרא. וכן לעיל במנחת העומר שמקריבין עמו כבש אחד תמים לעולה, נאמר ג"כ בכתוב (פסוק יג) "ומנחתו שני עשרונים סולת בלולה בשמן אשה לה' ריח ניחוח ונסכה יין רביעית ההין", מה שלא הוזכר בשום דוכתא בספר ויקרא.

ואמנם עצם הדבר שהתורה כותבת בסתמא "ומנחתם ונסכיהם", כאשר עדיין לא נתפרשו פרטי דיני ושיעורי המנחות והנסכים עד כה, והם יוזכרו רק בפרשת שלח הרחוקה, איננו דבר זר. וכבר הוכחנו לעיל פרשת ויקרא (א, יט) כי כך דרכה של תורה,

"והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימם בני שנה ופר בן בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה ליהוה ומנחתם ונסכיהם אשה ריח ניחוח לה'" (במדבר כג, יח).

הנה בכל הקרבנות שבספר ויקרא, לא הוזכר כלל להביא קרבנות נסכים עם כל הזבחים המוקטרים על המזבח, ופרשת הנסכים הוזכרה לראשונה בתורה רק בספר במדבר, כמפורש בפרשת שלח (במדבר טו, א-טו) שעל כל קרבן הנקרב לה' יש להקריב עמו מנחת סולת ונסכי יין, וגם שיעורי המנחות והנסכים לכל סוג וסוג נתפרש שם - לכבש, לאיל, לשור ולפר. ומשם נזכר הרבה פעמים בתורה 'מנחתם ונסכיהם כמשפטם', היינו כמשפט מנחת נסכים זו שנכתב בפרשת שלח.

ושם ביארנו הטעם מדוע פרשת 'נסכים' לא נזכרה אלא בספר במדבר, והוא כי פרשת הנסכים יסודה ועניינה לכבוד מלכות ה', כאשר עיקר מעשה הקרבנות ורוב חלקי העבודה שורש עניינם הוא כעבודה לאלוקים אדון העולם, והרי זו עבודת עבדיו להעלות לפניו קרבנות ואישים, אכן חלק הנסכים שבקרבנות, כמו גם שירת הלויים הבאה עמהם, מבטאים את ענין מלכותו יתברך, אשר אנו בני עמו הקרובים לו, מנסכים ומשוררים בכל הבאת קרבן.

שהמקרא מקדים לפעמים להזכיר פרטים שונים שעוד יתבארו בפרטיות בהמשך, כאשר המקרא המוקדם סומך עצמו על הכתוב במאוחר. אלא שזה גופא צ"ע, כשם שבכל קרבנות ספר ויקרא, ובפרט קרבנות המועדים של פרשה זו עצמה, לא הוזכר באחד מהם ענין הבאת המנחות והנסכים, א"כ מדוע ראתה התורה להזכיר זאת רק כאן בקרבן של שבועות, וקרבן העומר [ששניהם גדר אחד וסיבת הבאה אחת]. והרי יש סיבה מדוע לא נזכרו מנחות הנסכים בספר ויקרא כמו שנתבאר לעיל, ואם כן מדוע מנחות העומר והעצרת יצאו מן הכלל.

ואמנם בקרבן העומר היה אפשר לתרץ שהוצרך לפרש כאן דין מנחתו שכן שנתנתה בשיעורה לשני עשרונים, ואילו בפרשת שלח שיעור המנחה לכבש הוא עשרון אחד, וכפי השיעור בכל הקרבנות עשרון לכל כבש. אולם בקרבן יום חג השבועות עדיין תקשי.

ונראה לבאר בזה, כי הנסכים הבאים עם קרבנות העומר והעצרת, באים מצד עיקרו של הקרבן, ולא משום פרשת הנסכים שנתחדשה בספר במדבר. אלא הואיל והקרבנות הללו באים לרגל ראשית הקציר, הוסיפה תורה עליהם מנחה ונסכים - שהם הדגן והתירוש מיבול הארץ. וזוהי תורת-נסכים שונה בגדרה משאר נסכי הקרבנות, ואף אלמלא נתחדשה פרשת נסכים בספר במדבר, היו הקרבנות הללו טעונים סולת ויין מצד עיקר עניינם. ואם כן מקומם של אלו בספר ויקרא הוא, בפרשה העוסקת בשאר חלקי עבודת הקרבנות.

אלא שמעתה יש לבאר, מדוע אם כן בשלמי

העצרת שבסמוך, שהם שני הכבשים הנוספים הבאים על שתי הלחם, אין הכתוב מפרש בהם דין נסכים, אלא רק כאן בקרבנות העולה הבאים עם שתי הלחם.

ונראה הביאור בזה, משום שכבשי העצרת כרוכים כאחד עם שתי הלחם, כלשון התורה (פסוק כ) "והניף הכהן אותם על לחם הביכורים" וגו'. [וכמבואר במנחות (מז)]. שהכבשים מקדשים את הלחם בשחיטתם, ובמשנה (מה): אף נחלקו חכמים אם הכבשים והלחם מעכבים זה את זה, וכיון שהם באים כאגודים יחדיו קרבן אחד, הרי שמצד ענין הקציר כשלעצמו - אין הכבשים זקוקים עוד לתוספת יתירה של מנחה ונסכים, כי שתי הלחם עצמם הם הממלאים את ענין מנחת הקציר הבאה עמהם. אבל קרבנות העולה, שאינם כרוכים קרבן אחד עם הלחם, הרי אלו טעונים שפיר מנחה ונסכים בפני עצמם, כדי לבטאות את סיבת בואם לרגל חג הקציר.

ואכן בקרבנות העולה, כיון שחייבתם תורה בנסכים לשם ציון הקציר, הרי שבכך יוצאים המה גם ידי חובת הנסכים שבפרשת במדבר, כי מאחר שמנחת נסכיהם שווה בצורתה ובמתכונתה כמנחת הנסכים שחידשה תורה כאן בשאר הקרבנות, הרי אלו עולים לשני הדינים כאחד. אך בשלמי העצרת, אשר ציון הקציר בהם נעשה על ידי שתי הלחם, ששונה במתכונתו ממנחת נסכים דעלמא, נתרבתה תורת נסכים גם בהם, כאשר מלבד הלחם הממלא את חלק הקציר שבסיבתו הם באים, טעונים המה אף נסכים מצד ספר במדבר, כמשפט כל הקרבנות.

שרשי תושבע"פ אצל משה רבינו

ובהמשך הסוגיא מבואר שבכל שלושת הדברים הללו שעשה משה מדעתו, למד זאת מדרשא וק"ו, ועיין שם בראשונים שתמהו, דאם כן לאו 'מדעתו' הוה. שהרי כך הם כל דרשות חז"ל, שאין הם באים מפורשים בכתוב, ולא מצינו שיהא צריך הסכמה מיוחדת על כל אחד ואחד מאת הקב"ה, ולמה היה נצרך דווקא בדרשות אלו להא דהסכים הקב"ה על ידו, הרי כל הש"ס וכל דברי חז"ל מלאים דרשות ק"ו וסברות, וזוהי כל התורה שבע"פ.

בגמרא - 'תניא שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכים הקדוש ברוך הוא עמו, הוסיף יום אחד מדעתו, ופירש מן האשה, ושבר את הלוחות, הוסיף יום אחד מדעתו, מאי דריש, היום ומחר, היום כמחר, מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו, ולילה ההיא נפקא ליה, שמע מינה תרי יומי לבר מהאידינא, ומגלן דהסכים הקדוש ברוך הוא על ידו, דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא' (שבת פז).

בכל הדורות לדרוש לישני דקראי, ולדרוש קל וחומר, ולחדש מסברת לבם.

כי הנה הא דהוסיף יום אחד מדעתו נלמד בגמרא שם מדרשא מלישנא דקרא, דכתיב 'היום ומחר', ודריש 'היום כמחר מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו'. הרי דזה נלמד מדרשא דקראי.

והא דפירש מן האשה נלמד שם מקו' ד'נשא ק"ו בעצמו אמר ומה ישראל שלא דיברה שכינה עמהן אלא שעה אחת וקבע להן זמן אמרה תורה והיו נכונים וגו' אל תגשו אל אשה, אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה', הרי דדריש לה מק"ו.

ועל הך דשיבר את הלוחות דאמרו בגמרא 'אמר ומה פסח שהוא אחד מתרי"ג מצות אמרה תורה וכל בן נכר לא יאכל בו, התורה כולה כאן, וישראל מומרין על אחת כמה וכמה', כתבו שם התוס' (ד"ה ומה) ד'אין זה ק"ו גמור' עיי"ש בדבריהם בזה. כלומר דעיקרו של דבר, מסברא דנפשיה קאמרה.

נמצא ששלושת הדברים שעשה משה מדעתו והסכים הקב"ה על ידו, היו אלו שלושה שרשי תושבע"פ, 'דרשא דקראי', 'קל וחומר', ו'סברא'. והסכים הקב"ה על כל אחד ואחד מהאופנים האלו, כלומר שאז גילה הקב"ה שהתורה ניתנה להתפרש באופנים אלו, והכל תורה ודבר ה', והבן.

ונראה בזה, דאכן כאן בהסכמה זו שהסכים הקב"ה על ידו, היה השורש וההתחלה לנתינת כל חלקי תושבע"פ, ואלמלא הסכמה זו מי יימר דיש כח ביד החכמים לדרוש דרשות ולחדש הלכות מה שלא נאמר בפירושו, ומהיכי תיתי שכל זה יחשב לתורה.

ואכן משה רבינו ע"ה בעזוז רוחו ועוצם דעתו הרחבה חידש דרשות אלו 'מדעתו', והסכים הקב"ה על ידו, ורק אחרי הסכמה זו נקבע הדבר שאכן התורה נתונה לישראל באופן שישנה אפשרות לדרוש ולסבור בה.

כלומר שאין הכוונה שהסכים הקב"ה על ידו דווקא לשלשה דברים פרטיים אלו, אלא שאז היתה ההסכמה מאת הקב"ה וגילוי על כללות העיקרון שניתן לדרוש ע"י האופנים הללו, ונמצא ששורש תושבע"פ התחיל ממשה רבינו. ומני אז ואילך יש בכוחם של חכמי ישראל בכל דורות הבאים אחריו לדרוש ולחדש הלכות. והכל בכלל תורה יחשב, ואין צריך שוב להסכמת הקב"ה על כל דבר ודבר.

והטעם שהיה נדרש הסכמה מאת הקב"ה על שלוש דברים, נראה דהיינו משום ששלושת דברים אלו הם שלושת האופנים של תורה שבעל פה שהם - 'דרשות המקראות', 'קל וחומר', 'סברא'. שאז נתגלה ונודע מאת ה' שיש רשות למשה ולכל חכמי ישראל

שני הכתרים של נעשה ונשמע

את ישראל למדריגות רמות. מעלה שהיא כעטרה לראשם - 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' (דברים כה, י).

שני מעלות אלו שזכינו בהם, מתבטאים במעלת הפעולות ועשיית המצוות והעבודה, מחד. ומעלת השלימות בעצם הנפש והארת הנשמה, מאידך. על שני מעלות נשגבות אלו, אנו מברכים בכל שחר ברכות מיוחדות - 'אזור ישראל בגבורה', ו'עוטר ישראל בתפארה'.

ברכת 'אזור ישראל בגבורה' - היא כנגד מעלת 'קדשתנו במצוותיך וקרבתנו לעבודתך'. הכה שיש לישראל לחגור עוז בעול המצוות, הגבורה

עם ישראל נבחר להיות עם ה', עבור תפקיד רם ונשגב. עם שכל תפקידים ומגמתם הוא להיות כהני ה', לעסוק בעבודתו, לשרתו ולכבדו ולהיות גוי קדוש ועם סגולה.

ועל זה תיקנו חכמים בנוסח תפילת 'אתה בחרתנו' - 'וקדשתנו במצוותיך וקרבתנו מלכנו לעבודתך', היינו שנבחרו ישראל לעסוק במצוות ובעבודת ה'.

אולם יתירה על כך נאמרה מעלה נשגבת בישראל - 'ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת'. כלומר שיש עליהם השראת השכינה ומעלת הדיקות בה'. דרגה רוממה של השראת קדושה עילאית, אשר מנשאת

שמלבישים על עצמם, 'איזהו גבור הכובש את יצרו' (אבות ד, א). מעשי המצוות שהם פועלים בגבורתם ובכוחם, שיש לכל אחד מישראל כח ועצמה להתגבר על היצר ולהתאמץ בעשיית המצוות.

ברכת 'עוטר ישראל בתפארה'. היא כנגד המעלה השניה - הפאר ואור הקדושה החופף עליהם, בחינת 'חכמת אדם תאיר פניו' (קהלת ח, א). 'ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת', קרינת זיו השלימות, וזריחת הנוגה מטוהר נשמתם.

מעלה זו נמשכת ובאה כהמשך מן המעלה הראשונה, כתוצאה מגבורת ופעולת מעשי המצוות, כבר הם בעצמותם נעשים מציאות של קדושה, העומדים לפני ה' ברוממות ותפארת, בכבוד ובהדר. 'ישראל אשר בכ אתפאר'.

וכנגד שני עניינים אלו, באו שני ההכרזות 'נעשה ונשמע'. 'נעשה' הוא קבלת מעשה המצוות,

ההתגברות על היצר והזריזות בפעולתם. ואילו 'נשמע' הוא העסק בחכמת התורה ולרומם את ההשגה. על שניים אלו זכו ישראל לעדיי חורב, לשני הכתרים, כדאיאת בגמרא - 'דרש רבי סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע' (שבת פח:).

ובמדרש גילו לנו מה היו שני הכתרים הללו - 'מאה ועשרים רבוא ירדו, ואחד היה נותן עטרה בראשו ואחד חוגרו זין' (במדב"ר טז-כד). כלומר שכנגד 'נעשה' נתקשטו בכלי זיין, כגבור מלחמה 'אזור ישראל בגבורה'. הגבורה לקיים את המצוות. וכנגד 'נשמע' זכו לעטרה בראשם. 'עוטר ישראל בתפארה', שלימות והארה עליונה, המרוממים את היהודי, וחכמת התורה המאירה את פניו.

מגילת רות וקבלת התורה

בטח בה' ועשה טוב

נהגו לקרות מגילת רות בחג השבועות, וטעמים רבים נאמרו בדבר. והנה מתוכנה של מגילת רות ניתן ללמוד עניינים רבים, אולם התוכן העיקרי והמרקזי העובר כחוט השני מתחילת המגילה ועד סופה הוא הכלל הגדול, כי אין מפסידים כלל מהליכה בדרך הישר ודביקות בה' יתברך, ואדרבה הוא כולו רווח, ומאידיך אי אפשר להרוויח כלל מהליכה בדרכים עקלקלות והתרחקות מעם ה', והוא כולו הפסד. ובטחון זה הוא אחד היסודות ביהדות. וכמבואר הרבה בתורה ובנ"ך, ובמיוחד נשנה הדבר רבות בספר תהילים, וכדכתיב - 'כי אין מחסור ליראיו וגו' ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב' (תהילים לד). וכתיב - 'בטח בה' ועשה טוב וגו' וענויים ירשו ארץ והתענגו על רוב שלום' (תהילים לז). וכלשון המדרש - 'אמר הקדוש ברוך הוא שמעו לי, שאין אדם שומע לי ומפסיד' (דב"ר ד, ה).

ועיין בדבריו הנפלאים של הגר"א שכתב - 'עיקר נתינת תורה לישראל הוא כדי שישומו בטחונם בה', כמו שנאמר (תהלים עח) 'וישימו באלוקים כסלם',

וגם כן לספר אחר כך לבניהם כמו שנאמר (שם) 'למען ידעו דור אחרון', והוא לפי שעיקר הכל הוא הבטחון השלם, והוא כלל כל המצוות' (ביאור הגר"א משלי כב, יט).

במגילה זו מתוארים שני הקצוות באופן הקיצוני ביותר, כיצד אדם מהנכבדים ביותר בישראל הפסיד את הכל כאשר נטש את בטחונו בה' וביקש חשבונות רבים, ומאידיך אשה מהמעמד הנחות ביותר בישראל, הגיעה לשיא הפסגה כאשר דבקה בדרך הישר והלכה אחר ה' ובטחה בו.

ההפסד בנטישת הבטחון בה'

אלימלך איש נעמי, איש נכבד מאד ועשיר ביותר, כמו שמובא ברש"י ריש רות - 'וילך איש - עשיר גדול היה ופרנס הדור'.

אולם כאשר שרר הרעב יצא מארץ ישראל והלך לגור בשדי מואב, ומשמעות הדבר שלא בטח בה' אלא חישב חשבונות רבים וחשש שייפגם עושרו הרב, וכמו שכתב רש"י - 'ויצא מארץ ישראל לחוצה לארץ מפני צרות העין שהיתה עינו צרה בעניים הבאים לדוחקו, לכך נענש'.

ונראה ששיקור הקטרוג עליו היה משום שביציאה מארץ ישראל לשדי מואב יש בזה ירידה מארץ ה' לארץ העמים, וגם סכנה רוחנית להתערב עם גויי הארצות וללמוד מדרכיהם, והוא ויתר על הערכים החשובים הללו מחמת שיקוליו וחשבונותיו האישיים.

והנה בסופו של דבר היה היפך כל מחשבותיו, שהרי כל מטרתו היתה כדי להינצל ולהציל את רכושו ואת מעמדו מחמת תקופת הרעב, ומה עלתה לו שהוא מת בודד בארץ נכריה, וגם בני משפחתו נותרו עניים בעירום וחוסר כל. וכמו שכתב רש"י 'בתחלה לקו בממונם ומתו גמליהם ומקניהם ואחר כך מתו גם הם'. וכמו שמפורש להלן שאמרה נעמי - 'אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה'.

ונראה שזה גם היה שורש חטאם של בניו מחלון וכליין שנשאו להם נשים מואביות, משום שחפצו להשתלב בסביבתם החדשה בארץ מואב ונשאו בנות מלכים וסברו להצליח על ידי כך בארץ מואב, ואף לפי הדעות במדרש שהיה בזה איזה היתר דחוק, מכל מקום היא דרך עקלקלות שביקשו להרוויח ולרומם את מעמדם על ידי דרכים בלתי ראויות והתרחקות מאת ה'. ומה עלה להם בסופם שאבדו כל רכושם ומתו גם הם, ונותרה רק נעמי, וכמו שכתוב - 'ותאמר אליהן אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרא כי המר ש-די לי מאד. אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה' למה תקראנה לי נעמי וה' ענה בי וש-די הרע לי' (א, כ).

השכר הגדול להולך בדרך ה'

לעומת זאת מזדהרת באור נשגב, אישיותה של רות המואביה, גיורת נכריה אשר נספחה לעם ישראל, והיא היתה אשה נכבדה מגזע המלוכה, כדאיתא בגמרא - 'אמר רבי יוסי בר הונא, רות בתו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב היתה' (סנהדרין קה:). וכאשר גילתה את האור והאמת של עם ישראל עזבה את משפחתה המלכותית על כל הרווחה והמעמד הקשורים בה, ודבקה בחמותה ובאה לחסות תחת כנפי ה' אלוקי ישראל.

ואף שחמותה דיברה על לבה שאין הדבר כדאי לה וכמו שכתוב - 'ותאמר נעמי שובנה בנותי למה

תלכנה עמי, העוד לי בנים במעי והיו לכם לאנשים וגו' ותאמר הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה שובי אחרי יבמתך'. ודרשו חז"ל שנהגה עמה כדין גר הבא להתגייר - 'אמרה לה אסיר לך תחום שבת, 'באשר תלכי אלך', אסיר לך יחוד, 'באשר תליני אליך', מפקדינך שש מאות וי"ג מצות, 'עמך עמי', אסיר לך עבודת כוכבים, 'אלוקיך אלוקי', ארבע מיתות נמסרו לב"ד, 'באשר תמותי אמות', ב' קברים נמסרו לב"ד, 'ושם אקבר', מיד 'ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה' (יבמות מז:).

ולמרות כל זאת, דבקה רות בחמותה ונמשכה אחריה מרוב אהבתה את האמת ואת הטוב, עזבה את עמה ומולדתה ואת מעמדה הרם, אל עם אשר לא ידעה תמול שלשום, וויתרה על חיי פאר וכבוד, והלכה אחרי חמותה ללא שום עתיד ובסיס חומרי הנראה לעין.

והנה מה אומללה היתה באותה שעה במעמדה השפל, גיורת מעם נכרי, בשעה שעדיין לא נתבררה כלל ההלכה האם תהא מותרת לבוא בקהל. ויחד עם זאת בעוני ומחסור, עד אשר היתה צריכה ללקט שבלים מועטות של 'לקט' בשדות הקציר.

ומה עלה בסופה, על ידי בטחונה ודבקותה בה' זכתה שנשא אותה לאשה איש נכבד כבועז, אשר היה אחד מן השופטים שקמו לישראל, כדאיתא בחז"ל 'איבצן זה בועז' (בבא בתרא צא:). עד שנעשית 'אמה של מלכות', אשר ממנה יצאו דוד ושלמה וכל גזע המלוכה, עד משיח צדקנו שיבוא במהרה. ואף זכתה להאריך ימים ולראות כיצד דורותיה אחריה הגיעו למלוכה, כדאיתא בחז"ל - 'עם המלך במלאכתו ישבו שם' - זו רות המואביה שראתה במלכות שלמה בן בנו של בן בנה, שנאמר 'וישם כסא לאם המלך' (בבא בתרא צא:).

וכן ביחס לעושר ופרנסה, מלמדת אותנו מגילה זו על שני אישים אלו, אשר האחד שהיה בפיסגת העושר ובכדי להשיג חיים נעימים ולהעצים את עשרו, עסק בפעולות כבירות עד שעזב את ביתו וארצו, אך מכיון שהיה זה שלא לפי רוח התורה, אזי לא רק שלא השיג את מטרתו אלא הפסיד את כל עולמו ונחרבה משפחתו.

שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים. וכן מבקשים 'האר עינינו בתורתך וכו' כי בשם קדשך הגדול **בטחנו**.

וכמו שהיה בעת יציאת מצרים שעל ידי זה שהלכו אחר ה' בארץ לא זרועה זכו להיות קודש לה' וקיבלו את התורה, וכמו שכתוב בנביא - "הלוך וקראת באזני ירושלים לאמר, כה אמר ה', זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, קודש ישראל לה' ראשית תבואתו" (ירמיה ב, ב).

ועיין באבודרהם שביאר כן בנוסח התפילה - 'בעבור אבותינו שבטחו בך - על שם מה שנאמר זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, ותלמדם חוקי חיים - כלומר נתת להם התורה שהיו בה חוקים ומצוות'.

מן התורה - חג הקציר, מדרבנן - חג על התורה

והנה ביארנו במקו"א (ספר 'בן מלך - חג השבועות' שער ג מאמרים א-ג) שחג השבועות על פי פשוטו של הכתוב הוא על טובת ה' שנתן לנו את הקציר של ארץ ישראל, וחז"ל הם שקבעוהו גם לחג על מתן תורה, והטעם בזה, כי מצד המבט הראשוני התורה והמצוות הם עול וחוב על האדם, ולא קבעה תורה חג על זה, וכמו שכתב המהר"ל בספר תפארת ישראל - 'התורה שניתנה בו ניתנה מהשם יתברך והיא לעול על ישראל, והרי אומות העולם לא היו רוצים לקבל התורה, ואף כי אנו אומרים זמן מתן תורתנו, היינו משום שקבלנו התורה בעצמנו, ואמרנו נעשה ונשמע, אבל מכל מקום השם יתברך הנותן התורה, היה כופה ההר עליהם שיקבלו התורה בעל כרחם, מפני שהיא עול עליהם' (פרק כז).

ורק אחר שהאדם מגיע לדרגה יותר רמה, הוא זוכה להרגיש את הנועם של קירבת ה' והאושר שבתורה ובקיום מצוותיה, וכאשר הגיעו לדרגה זו, קבעו חז"ל לעשות את חג השבועות ליום חג על מתן תורה.

וביארנו שם דהיינו מה שמצינו בחז"ל שתחילה בעת מתן תורה ניתנה התורה באופן של 'כפה עליהם הר כגיגת' (שבת פח.), כלומר שמה שקיבלו עליהם עם ישראל לקיים את התורה, היה מטעם שהובטח להם נתינת טובה וברכה, וזה בחינה של

ומנגד רות המואביה נערה דלה אשר באה ריקם וחוסר כל, אך מכיוון שבטחה בה' והלכה בדרך הישרה, אזי על ידי השתדלות מועטת של ליקוט שבלים, זכתה לשפע רב וטובה וברכה עד כדי כך שנאמר עליה - "ותאכל ותשבע ותותר", ודרשו חז"ל בפסוק זה - 'ותאכל ותשבע ותותר - אוכל בעולם הזה, ואוכל לימות המשיח, ואוכל לעתיד לבוא' (רות רבה ה, ו). כלומר ריבוי טובה וברכה לה ולכל הדורות.

וכמו כן אף שהיתה נערה, בכל זאת מחמת צניעות וצדקות יתירה שהיתה בה, לא הלכה אחר הבחורים אם דל ואם עשיר, אלא שמעה לקול חמותה שתינשא לבועז שהיה זקן ישיש בן ג' מאות שנים (עיין רש"י דברי הימים א פרק ב פסוק יא). ובעקבות זאת זכתה להקים משפחה חשובה ביותר ולהעמיד את גזע המלכות בישראל.

הולך בתום ילך בטח

וזה הלימוד המרכזי שמלמדת אותנו מגילה זו, כי ההולך בתום ובישר אחרי ה' זוכה לכל הטוב, ואילו מי שבחוסר בטחונו מתחכם בחשבונות רבים וסר מאחרי ה', בסופו של דבר מפסיד הכל.

וכדכתיב - "כה אמר ה', ארוך הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו ומן ה' יסור לבו. והיה כעריער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב, ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב. ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו. והיה כעץ שתול על מים, ועל יובל ישלח שרשיו, ולא יראה כי יבוא חום, והיה עלהו רענן, ובשנת בצורת לא ידאג, ולא ימיש מעשות פרי" (ירמיה יז, ה-ח).

והנה מה שבאה רות להידבק בעם ישראל ואלוקיו, לא עשתה זאת משום שקיוותה לשכר וברכת הצלחה תמורת זה, אלא למען אהבת האמת היתה נכונה להיות במצבה הירוד, אולם היא הנותנת שדווקא משום כך שכל מעשיה היו מתוך כוונה טהורה לשמה, זכתה לשכר נשגב ביותר להיות אמה של מלכות.

וזה המפתח של קבלת התורה, כמו שתיקנו אנשי כנסת הגדולה בברכת אהבה רבה 'בעבור אבותינו

'כפיה', כלומר שאין להם רצון עצמי בקיום התורה, אלא רק סיבה חיצונית מביאה אותם לכך. ולכן באותו שלב, היה החג רק על נתינת הטובה עצמה דהיינו הקציר וארץ ישראל, [אכן יש לדבר זה קשר למתן תורה, כי הרי הארץ ניתנה להם תמורת קיום התורה, כמו שכתוב בפרשת 'והיה אם שמוע' ועוד פסוקים רבים, ובתהילים - 'יתן להם ארצות גויים ועמל לאומים יירשו, בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו הללויה' (מזמור קה)].

אולם בימי נס פורים זכו ישראל לדרגה של הדר קבלוה מרצון' (שבת שם), כלומר שכבר נזדכך לבם לעסוק בתורה ובמצוות מצד עצם חביבות תורת ה'. [וכפי שמצינו שמאותו דור ואילך התרחב מאד עסק תורה שבע"פ], ומאותה שעה כבר ניתן לחגוג על עצם הדבר שזכו לקבל את התורה.

והנה לעיל ביארנו הקשר של מגילת רות לנתינת התורה מצד הבחינה הראשונה של מתן תורה, דהיינו שהתורה היא עול ושעבוד ומשימה שהטיל ה' עלינו, ומצד זה קיום התורה והמצוות תלויים במידת הביטחון של האדם בה', הן שלא יגיע אליו שום הפסד מלשמוע בקולו, והן שנאמן הוא לשלם שכר טוב לשומרי מצוותיו, וריווח מובטח לו על קיום התורה.

לעשות רצונך אלוקי חפצתי

אמנם כאשר נעמיק במגילה זו, יש להבחין שכבר טמון וגלום בה גם הרצון העצמי לקיים את התורה, ובמגילה זו החל השורש והיסוד של המהלך הנעלה והדרגה הרמה שהתפתחה בדורות המאוחרים, להרגיש את רוממות התורה וקדושתה והרצון לקיים את מצוותיה וללכת בדרכיה.

והנה בחינה זו התחדשה על ידי דוד המלך בספר תהילים, כי בסגנון הכתוב בתורה, קיום המצוות נחשב כחוב ועול על האדם, והעבודה לה' מתחייבת כעבודתו, ובדרך של שכר ועונש. אולם בתהילים אנו מוצאים גישה רוממה, לפיה המצוות הם אושר לאדם, עונג ושעשועים. וכפי שדוד המלך חוזר ושונה שוב ושוב - 'הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים' (מזמור יט). 'טעמו וראו כי טוב ה' (לד). 'כמו חלב ודשן תשבע נפשי

ושפתי רננות יהלל פי' (סג). 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש - שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו' (כז). ובמיוחד בולט הדבר במזמור תמניא אפי (מזמור קיט) שכל המזמור כולו עוסק בשבח ויקר התורה והוא אכן פותח ב'אשרי' - 'אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה''. התורה אינה מופיעה כאן רק כשיעבוד ותביעה אלא 'שעשועים' - 'בחוקותיך אשתעשע לא אשכח דברך' - 'גם עדותיך שעשועי אנשי עצתי' - 'ואשתעשע במצותיך אשר אהבתי'. 'יבאוני רחמיך ואחיה כי תורתך שעשועי'. 'תאבתי לישועתך ה' ותורתך שעשועי'.

ואיתא בחז"ל - 'עמד משה לברך את ישראל וכו', וחתם באשריך ישראל מי כמוך. כיון שעמד דוד פתח במה שחתם משה, ואמר, אף אני אברך את ישראל באשרי' (מדרש תהילים א).

והנה יש הבדל בין ה'אשריך ישראל' שאמר משה בתורה, ל'אשרי האיש' שאמר דוד בתהילים, כי 'אשריך ישראל' בתורה הוא משום 'מי כמוך עם נושע בה', כלומר מצד הטובה והישועה שנותן לנו ה' אבל בתהילים האושר הוא עצם ההליכה בדרך הטוב, האדם אשר בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה.

יש לדעת כי כך הוא בהכרח סדר הדברים, שבתחילת הדרך, התורה ניתנת לאדם בכפיה ובפיתוי, ולאחר שהוא זוכה לעדן ולקדש את עצמו במעשים ולרומם את לבו ומחשבותיו, אזי בסופו של דבר מגיע להבנה ותחושה של 'אשרי' על עצם התורה, והדביקות בה' ובמצוותיו מסבים לו רוממות נועם ואושר. וכלשון המשורר - 'אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'' (מזמור קיט). 'אשרי איש ירא את ה' במצוותיו חפץ מאד' (קיא). 'אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה' (דב). 'אשרי אדם עוז לו בך מסילות בלבבם' (שם). 'אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת' (קו). 'אשרי נוצרי עדותיו בכל לב ידרשוהו' (קיט).

[והארכנו בזה בספר 'בן מלך חכמה ומוסר' - שער ד מאמר יז 'תהילים יסוד החסידות', עיי"ש].

יצא ממנה דוד שריווהו להקב"ה בשירים ותשבחות

ושורש מדריגה זו שגילה דוד המלך החל ברות המואביה, אשר באה לחסות תחת כנפי אלוקי ישראל למרות שהיא לא נכללה בכפיית הר כגיגית, ולא היה לה שום סיבה חיצונית לשעבד את נפשה בעול תורה ומצוות, וכמו שאמר לה בועז - 'הגד והגד לי כל אשר עשית את חמותך אחרי מות אישך, ותעזבי איבך ואמך וארץ מולדתך, ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמול שלשום. ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלוקי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו' (רות ב, יא-יב). כלומר שהיא באה לחסות תחת כנפי ה' למרות שלא הובטח לה שום שכר ותמורה, ועל זה אמר לה שמשכורתה תהא שלימה, כיון שבאה לשמה בלי כוונת שכר.

ובזה יש לבאר מאמר חז"ל - 'מאי דכתיב שש השעורים האלה נתן לי וכו', וכי דרכו של בועז ליתן מתנה שש שעורים וכו', אלא רמז רמז לה שעתידין ששה בנים לצאת ממנה שמתברכין בשש ברכות, ואלו הן דוד ומשיח דניאל חנניה מישאל ועזריה' (סנהדרין צג).

וצריך להבין במה נתייחדו שש בנים אלו, ומדוע דווקא הם התייחסו לרות. ועל פי דברינו נתבאר הדבר כמין חומר, שבאלו האישים התבטא והתגלה ענין זה של התמסרות לה' מתוך רצון עצמי, וכענין שמצינו בדוד בכל ספר תהילים כאמור.

וכן מצינו בחנניה מישאל ועזריה שמסרו את נפשם על קידוש השם, למרות שסברו שלא יינצלו כדאיתא בחז"ל - 'אמר יחזקאל לפני הקב"ה, רבש"ע חנניה מישאל ועזריה מבקשים ליתן נפשם על קדושת שמך, מתקיים אתה עליהן או לא, אמר לו איני מתקיים עליהם וכו', כיון דאתא אמרו ליה מה אמר לך הקב"ה, אמר להם אינו מתקיים עליכם, אמרו לו בין מתקיים בין שאין מתקיים אנו נותנין נפשותינו על קדושת שמו, וכו' מן דנפקין מן גביה דיחזקאל, נגלה הקב"ה, ואמר לו, יחזקאל מה את

סבור שאיני מתקיים עליהם, מתקיים אני עליהם בוודאי' (שהש"ר ז, יד). ושורש כח זה כבר היה באמם רות שבאת לחסות תחת כנפי השכינה בלי שום תקווה לשכר ותמורה.

ונראה שזה עומק כוונת מאמר חז"ל - 'למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריווהו להקב"ה בשירים ותשבחות' (בבא בתרא יד:).

שזה צריך ביאור מדוע נקטו דווקא מעלה זו בדוד שאמר שירים ותשבחות להקב"ה, ולפי דברינו יש לבאר ששורש מעלה זו של שירים ותשבחות יסודו בהכרה שהקשר עם הקב"ה והתורה הם אושר לאדם, ודבר זה ינק דוד המלך מאמה של מלכות מרות המואביה, ולכן נקרא שמה רות, כי היא השורש של שירות ותשבחות שנאמרו על ידי בן בנה דוד בן ישי נעים וזמירות ישראל.

ועיין ב'אור החיים' הק', שאכן תמה בענין זה - 'למה לא שוררו שירה, כשנתינה להם תורה, אשר לה נאווה תהלה' (במדבר כא, יז), ועיין שם שתיריך שב'שירת הבאר' רמזו שירה על התורה, ועדיין צריך ביאור מדוע שירה זאת באה רק ברמז ולא בפירוש. אכן הוא אשר דיברנו, כי מבחינת המבט של תורת משה התורה היא חוב ועבדות, ורק דוד המלך בתהילים גילה את הסוד הנפלא, שהתורה היא אושר ושעשוע, ואכן בספר תהילים מרבה לשורר על מעלת התורה וחביבותה, ובמיוחד במזמור קיט 'תמניא אפי', שהוא השירה הגדולה על התורה, בשמונה פנים.

התודה והברכה לידידנו הנכבדים מתומכי מכוננו
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב 'הודה ברי"ג קופרשטוק שליט"א
לרגל היכנס בנו לעול תורה ומצוות

עֲלִיזִים שָׂשׂוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלְזוּ בְּקַבְּלַת תּוֹרַת מִסִּינַי

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com